

FİNANSAL HESAPLAR RAPORU

VERİ YÖNETİŞİMİ VE İSTATİSTİK GENEL
MÜDÜRLÜĞÜ

2023-III

TÜRKİYE CUMHURİYET
MERKEZ BANKASI

Özet

Sektörlere ilişkin finansal bilançolara göre, 2023 yılı üçüncü çeyreğinde Türkiye ekonomisinin net finansal değerinde bir önceki döneme göre gayri safi yurt içi hasılaya (GSYİH) oranla 1 puan gerileme kaydedilmiştir. Dönem sonu itibarıyla sektörlerin toplam finansal varlıkları 78,5 trilyon TL, yükümlülükleri ise 88 trilyon TL düzeyinde gerçekleşmiştir.

Bu dönemde, finansal olmayan kuruluşların borçlarının GSYİH'ye oranı %50,8 seviyesinde gerçekleşirken, hanehalkının borçlarının GSYİH'ye oranı %11,3 seviyesinde kaydedilmiştir. Bu oranlara göre Türkiye hem hanehalkı hem de şirketler kategorisinde borçluluk düzeyi düşük ülkeler arasında yer almaktadır.

İçindekiler

Özet.....	1
I. Genel Değerlendirme	3
II. Kimden-Kime (Mevduat ve Krediler)	6
III. Hanehalkı	7
IV. Finansal Olmayan Kuruluşlar	9
V. Borçluluk Oranları ve Ülke Karşılaştırmaları	11

I. Genel Değerlendirme

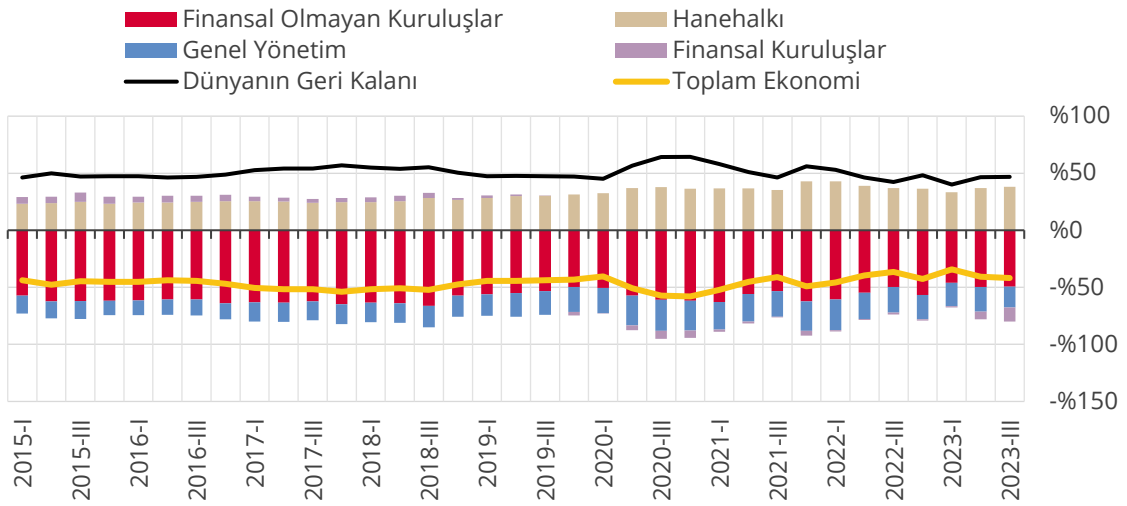
Tablo 1: Net Finansal Değerin Sektörler İtibarıyla Dağılımı (Milyar TL)^{1,2}

	Toplam Ekonomi	Finansal Olmayan Kuruluşlar	Finansal Kuruluşlar	Genel Yönetim	Hanehalkı	Dünyanın Geri Kalanı
Finansal Varlıklar	78.524	33.009	29.977	4.021	11.517	7.370
Yükümlülükler	87.987	44.181	32.802	8.123	2.882	17.945
Net Finansal Değer	-9.464	-11.171	-2.825	-4.102	8.635	10.576

Kaynak: TCMB

2023 yılı üçüncü çeyreği itibarıyla, yurt içi ekonominin sektörel finansal bilançoları incelendiğinde, toplam ekonominin finansal borçlu pozisyonunda olduğu, hanehalkı ve dünyanın geri kalanının yurt içi sektörlerden alacaklı, finansal olmayan kuruluşlar ve genel yönetimin ise diğer sektörlerle borçlu pozisyonda olduğu gözlenmiştir. Finansal kuruluşlar sektörü ise finansal aracılık rolü gereği dengeye yakın bir net finansal değer yaratmıştır (Tablo 1, Grafik 1).

Grafik 1: Net Finansal Değerin (Stok) GSYİH'ye Oranı, Sektörler İtibarıyla (%)²

Kaynak: TCMB, TÜİK.

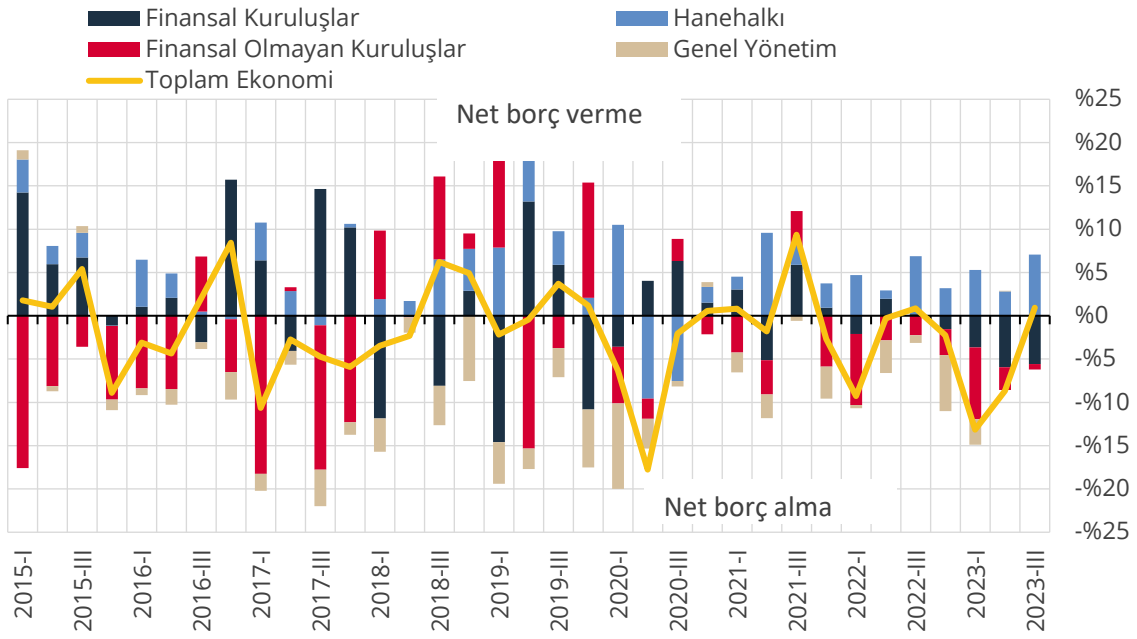
Son Gözlem: 2023-III

¹ Metodoloji gereği, parasal altının karşı sektörü bulunmadığı için toplam yurt içi ekonominin net finansal değeri ile dünyanın geri kalanının net finansal değeri arasında söz konusu tutar kadar fark olmaktadır. Dünyanın geri kalanı, Uluslararası Yatırım Pozisyonu İstatistikleri ile uyumlu olacak şekilde, yurt dışı yerleşiklik ilkesi çerçevesinde raporlanmıştır.

² Hanehalkı sektörü, hanehalkına hizmet veren kar amacı olmayan kuruluşları da kapsamaktadır.

Sektörlerde gerçekleşen net finansal işlemler incelendiğinde, bir önceki çeyrekte GSYİH'nin %8,7'si ile net borç alan konumunda olan toplam ekonomi 2023 yılı üçüncü çeyreğinde GSYİH'nin %1'i oranında net borç vermiştir. Bu orana sektörlerin katkısı incelendiğinde, hanehalkının GSYİH'nin %7'si ile bu dönemde en çok borç veren sektör olduğu gözlenmiştir. Diğer taraftan, finansal kuruluşlar ise GSYİH'nin %5,6'sı oranında net borç alan konumundadır (Grafik 2).

Grafik 2: Net Borç Verme\ Borç Alma (İşlem), GSYİH'ye Oran, Sektörler İtibarıyla (%)

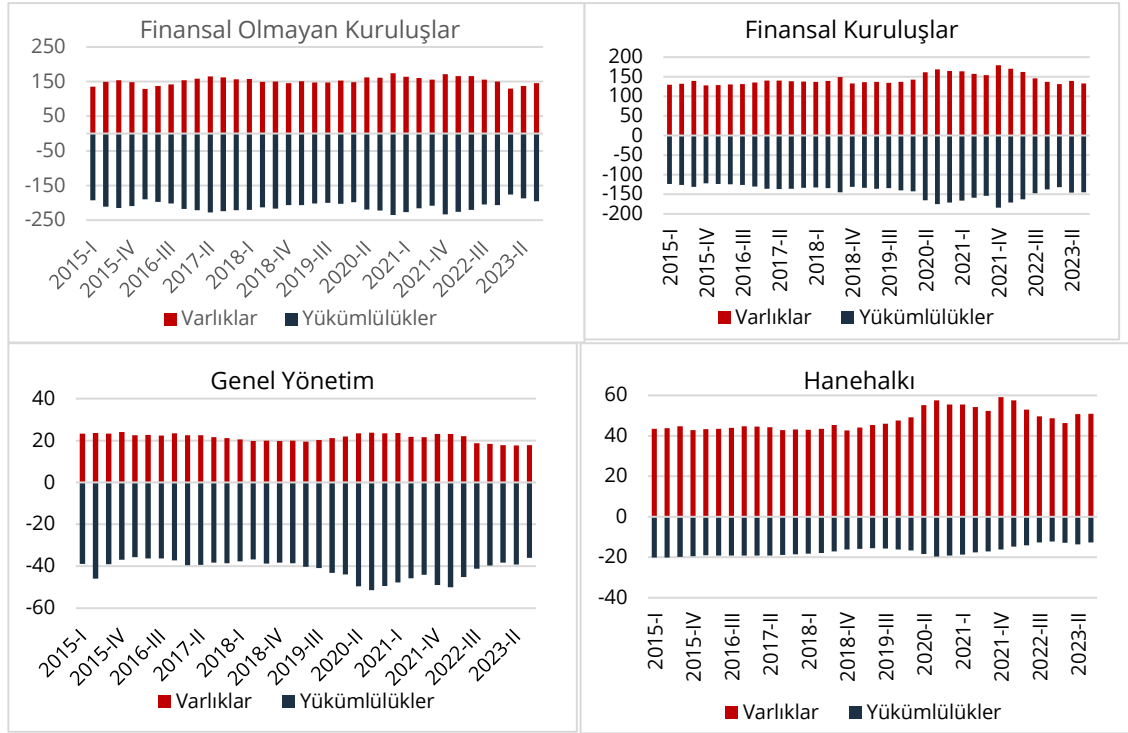

Kaynak: TCMB, TÜİK.

Son Gözlem:2023-III

Sektörlerin son dönem itibarıyla finansal varlık ve yükümlülük dağılımı incelendiğinde, finansal olmayan kuruluşların hem varlık hem yükümlülük tarafında en büyük sektör olduğu görülmektedir (Grafik 3).

Grafik 3: Sektörler İtibarıyla Finansal Varlık ve Yükümlülüklerin GSYİH'ye Oranı (%)

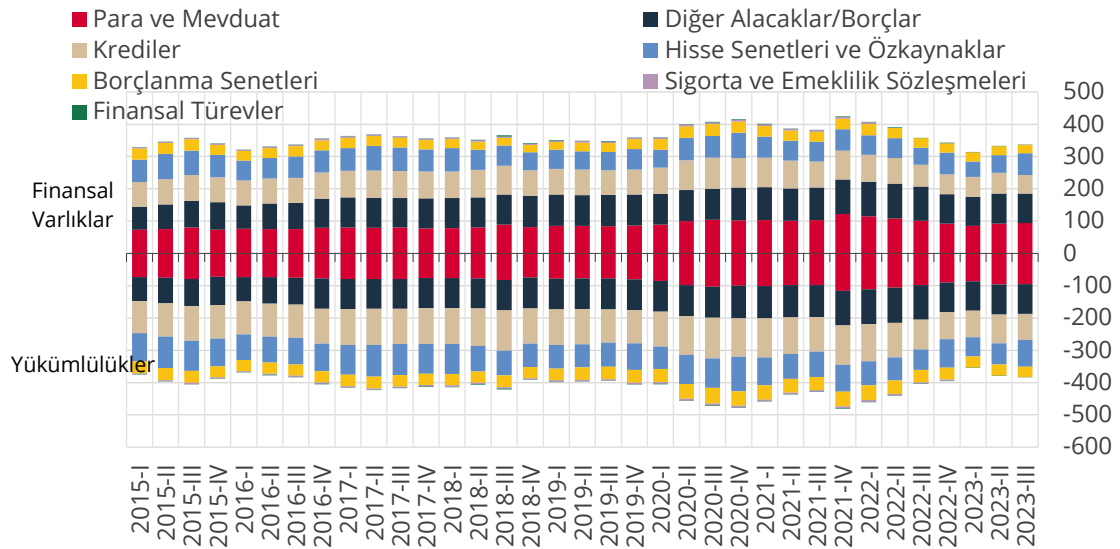

Kaynak: TCMB, TÜİK.

Son Gözlem: 2023-III

2023 yılı üçüncü çeyrek itibarıyla varlıklarda para ve mevduatlar ile diğer alacaklar; yükümlülüklerde ise sırasıyla para ve mevduat, diğer borçlar, hisse senetleri ve özkaynaklar ile krediler kalemleri en yüksek paya sahip araçlar olarak gözlenmektedir (Grafik 4).

Grafik 4: Finansal Araç Dağılımı-Toplam Ekonomi, GSYİH'ye Oranı* (%)

Kaynak: TCMB, TÜİK.

Son Gözlem: 2023-III

(*) Parasal altın ve SDR dâhil edilmemiştir.

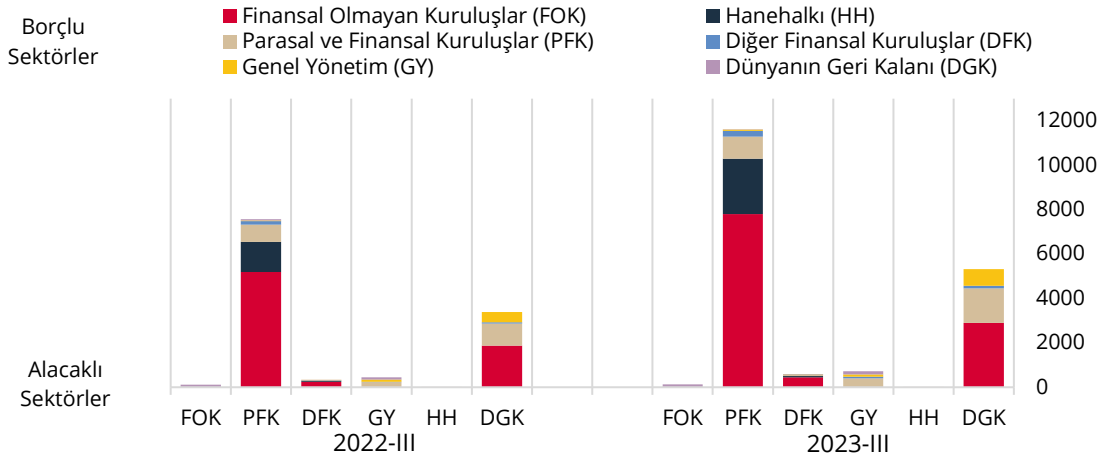
II. Kimden-Kime (Mevduat ve Krediler)

Mevduat ve kredi kalemleri için derlenen kimden-kime matrisleri ışığında ekonomik sektörler arası ilişkiler aşağıda incelenmiştir.

Kredilerin kimden-kime matrisleri incelendiğinde, 2023 yılı üçüncü çeyreğinde geçen yılın aynı dönemine göre sektörler arası bağlantılarda önemli bir değişiklik gözlenmemiştir. En büyük bağlantı, finansal olmayan kuruluşlar ile parasal ve finansal kuruluşlar arasında gerçekleşmiş, parasal ve finansal kuruluşlar toplamda 11.640 milyar TL tutarında kredi kullanmış, bunun 7.807 milyar TL'lik kısmını finansal olmayan kuruluşlara ve 2.478 milyar TL'lik kısmını hanehalkına vermiştir. Yurt içi sektörler tarafından dünyanın geri kalanından 5.331 milyar TL'lik kredi kullanılmış, bunun 2.906 milyar TL'lik kısmını finansal olmayan kuruluşlar, 1.545 milyar TL'lik kısmını ise parasal ve finansal kuruluşlar kullanmıştır (Grafik 5).

2023 yılı üçüncü çeyreğinde, açılan toplam 24.488 milyar TL'lik mevduatın 21.103 milyar TL'lik kısmı parasal ve finansal kuruluşlarda, 3.384 milyar TL'lik kısmı ise dünyanın geri kalanında açılmıştır. Parasal ve finansal kuruluşlarda açılan mevduatın büyük bölümü hanehalkına (7.223 milyar TL), finansal olmayan kuruluşlara (3.936 milyar TL) ve diğer parasal ve finansal kuruluşlara (3.888 milyar TL) aittir. Dünyanın geri kalanında tutulan mevduatın önemli bir bölümü ise parasal ve finansal kuruluşlar (2.950 milyar TL) tarafından açılmıştır (Grafik 6).

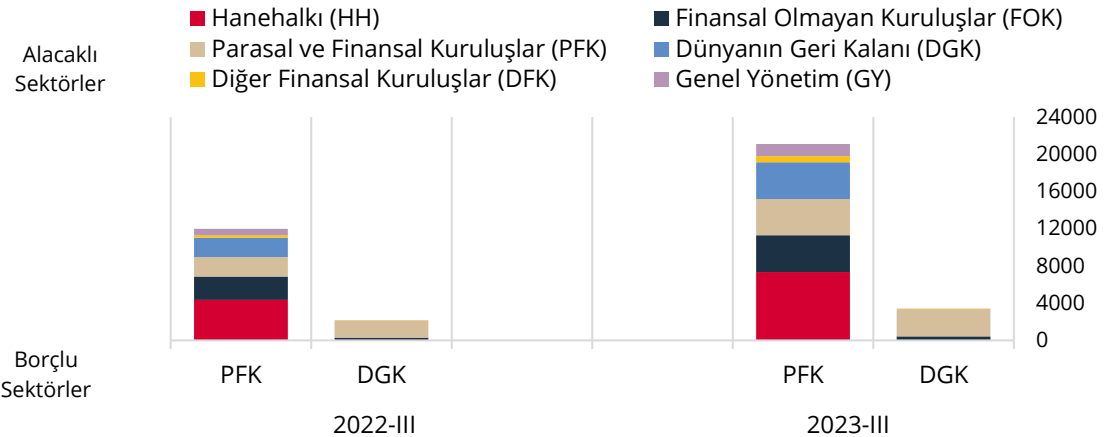
Grafik 5: Krediler, Kimden-Kime (Milyar TL)

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 2023-III

Grafik 6: Mevduat, Kimden-Kime (Milyar TL)

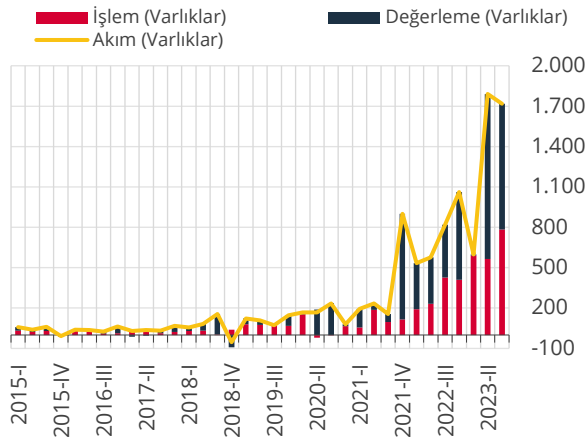
Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 2023-III

III. Hanehalkı

Hanehalkı finansal varlıkları; 2023 yılı üçüncü çeyreklik döneminde bir önceki döneme göre 1.718 milyar TL artış göstermiş, bu artışın 784 milyar TL'si işlem kaynaklı olarak gerçekleşmiştir. Toplam 933 milyar TL değerlemenin 711 milyar TL'lik kısmı hisse senetleri varlıklarında fiyat kaynaklı değerlemeden kaynaklanırken, yabancı para mevduatlarında 127 milyar TL kur değerlemesi bulunmaktadır (Grafik 7). Hanehalkı yükümlülükleri aynı dönemde bir önceki döneme göre 227 milyar TL artış göstermiş, bu artışın tamamına yakını kullanılan kredi işlemlerinden kaynaklı olarak gerçekleşmiştir (Grafik 8).

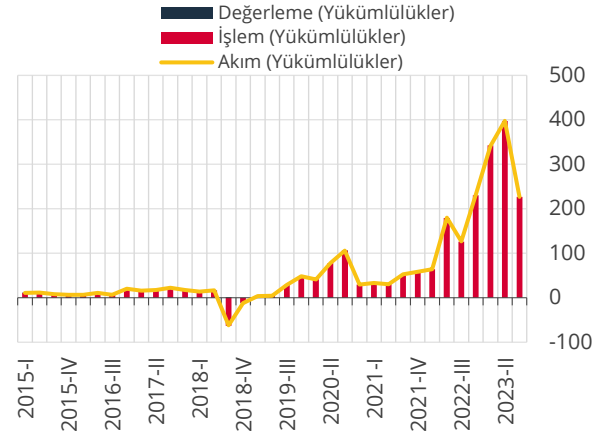
Grafik 7: Finansal Varlıklar, Akım (Milyar TL)

Kaynak: TCMB

Son Gözlem:2023-III

Grafik 8: Yükümlülükler, Akım (Milyar TL)

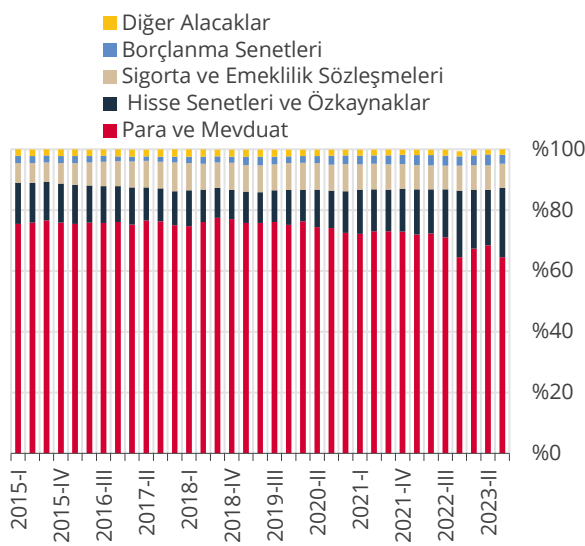

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 2023-III

2023 yılı üçüncü çeyreği itibarıyla, hanehalkının finansal araç dağılımında önemli bir değişiklik gözlenmemiştir. Finansal varlıklarında en temel araç %65 dolayındaki payı ile para ve mevduat olup, bunu hisse senetleri ve özkaynaklar izlemektedir (Grafik 9). Hanehalkı yükümlülükleri incelendiğinde; tamamına yakınının kredilerden oluştuğu görülmektedir (Grafik 10).

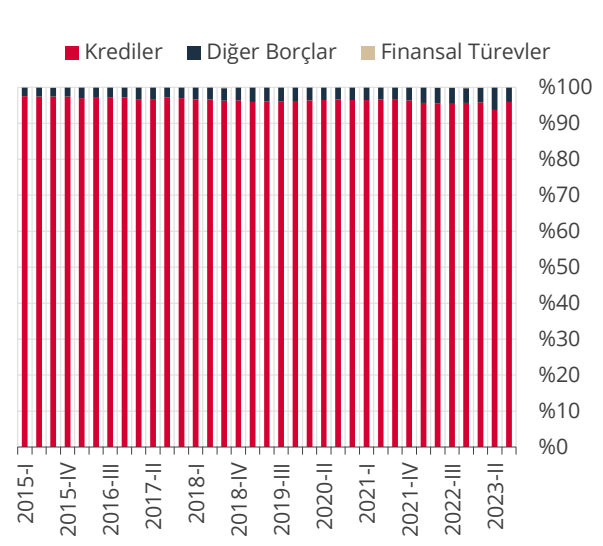
Grafik 9: Finansal Varlıkların Araç Dağılımı (%)

Kaynak: TCMB

Son Gözlem:2023-III

Grafik 10: Yükümlülüklerin Araç Dağılımı (%)

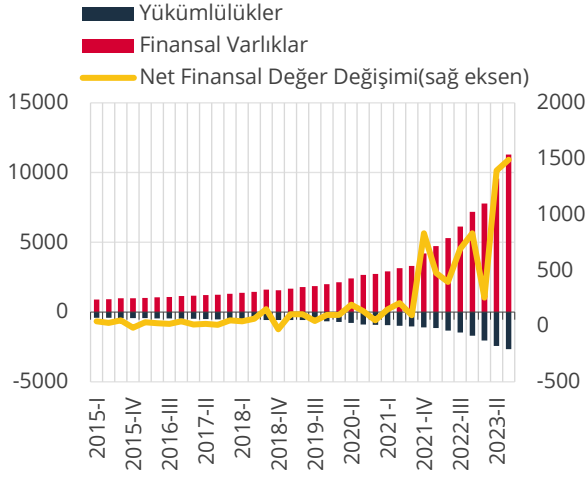
Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 2023-III

Hanehalkı net finansal değeri 2023 yılı üçüncü çeyreğinde 1.491 milyar TL artış göstermiştir (Grafik 11). Hanehalkı borçluluğuna ilişkin göstergelere bakıldığında; hanehalkı borcunun GSYİH'ye oranı (%11,3) yatay seyredirken, borcun toplam finansal varlıklara oranı (%22,5) bir önceki döneme göre bir miktar azalmış, borcun harcanabilir gelire oranı ise (%29) düşüş eğilimini sürdürmüştür (Grafik 12).

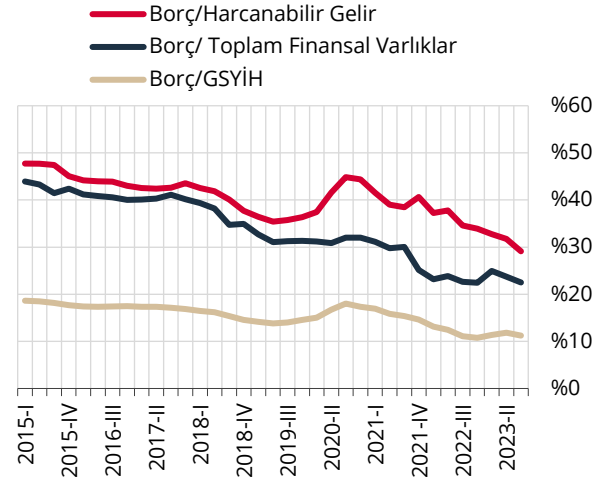
Grafik 11: Hanehalkı Net Finansal Değer Değişimi (Milyar TL)

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 2023-III

Grafik 12: Hanehalkı Borcu* (%)

Kaynak: TCMB, TÜİK.

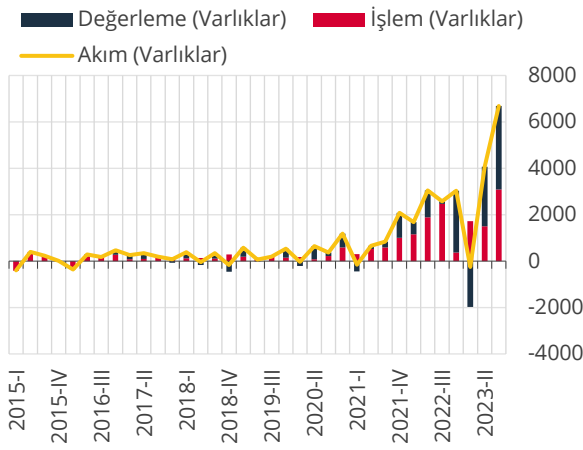
Son Gözlem: 2023-III

* Hanehalkı borcu kredi kaleminden oluşmaktadır.

IV. Finansal Olmayan Kuruluşlar

Finansal olmayan kuruluşların finansal varlıkları 2023 yılı üçüncü çeyreklik döneminde bir önceki döneme göre 6.683 milyar TL artış göstermiştir. Söz konusu artış 3.595 milyar TL değerleme artışı ile birlikte, 3.087 milyar TL işlem artışından kaynaklanmıştır (Grafik 13). Finansal olmayan kuruluşların yükümlülükleri ise aynı dönemde 8.289 milyar TL artış göstermiş olup, 5.152 milyar TL değerleme artışıyla birlikte 3.137 milyar TL işlem artışı söz konusu artışta etkili olmuştur (Grafik 14). Varlık ve yükümlülük taraflarındaki değerleme artışında hisse senetleri ve özkaynaklar kalemi, işlem artışlarında ise diğer alacaklar/borçlar kalemi belirleyici olmuştur.

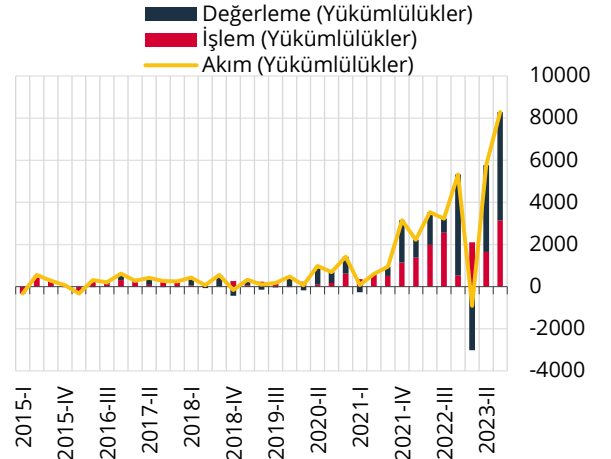
Grafik 13: Finansal Varlıklar, Akım (Milyar TL)

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 2023-III

Grafik 14: Yükümlülükler, Akım (Milyar TL)

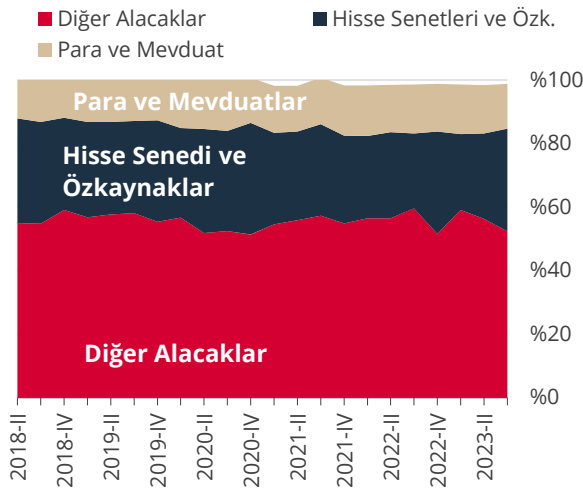

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 2023-III

2023 yılı üçüncü çeyreklik döneminde, finansal olmayan kuruluşların finansal varlık tarafındaki en önemli kalemi; satıcı kredi ve avansları ile diğer kalemlerin toplamından oluşan diğer alacaklar (%52) olurken, hisse senetleri ve özkaynakların payı %32, para ve mevduatın payı ise %14 olmuştur (Grafik 15). Yükümlülük tarafında ise diğer borçların oranı %42, kullanılan kredilerin payı %25 seviyesinde gerçekleşmiştir. Hisse senetleri ve özkaynak yoluyla yapılan finansmanın payı ise %32 düzeyinde gerçekleşmiştir (Grafik 16).

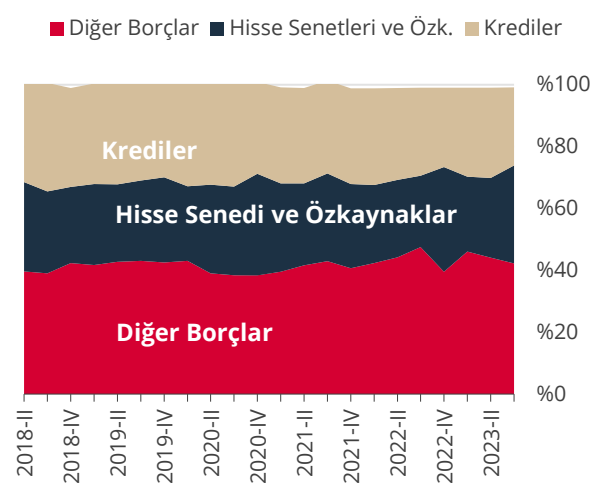
Grafik 15: Finansal Varlıkların Araç Dağılımı (%)

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 2023-III

Grafik 16: Yükümlülüklerin Araç Dağılımı (%)

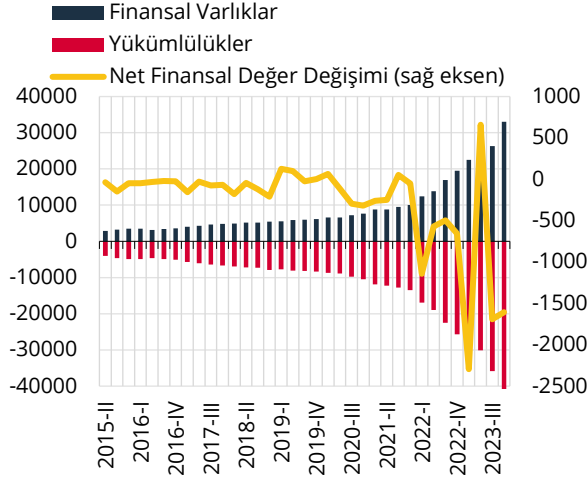

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 2023-III

Finansal olmayan kuruluşların net finansal değeri 2023 yılı üçüncü çeyreğinde bir önceki döneme göre 1.607 milyar TL azalmıştır (Grafik 17). Sektörün borçlarının GSYİH'ye oranı %51 seviyesine, toplam finansal varlıklara oranı ise %35 seviyesine gerilemiştir (Grafik 18).

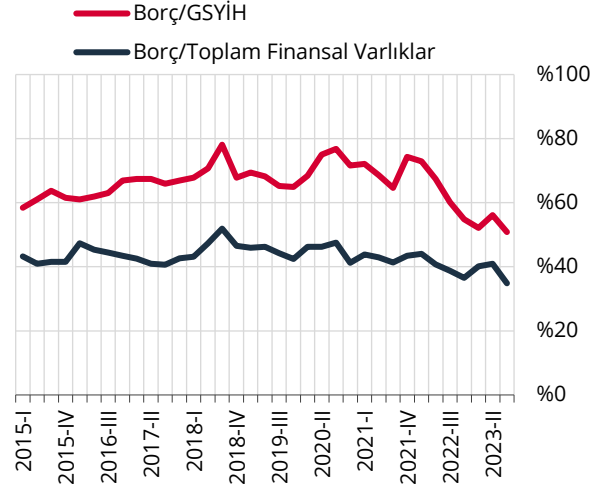
Grafik 17: Finansal Olmayan Kuruluşlar Net Finansal Değer Değişimi (Milyar TL)

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 2023-III

Grafik 18: Finansal Olmayan Kuruluşların Borcu (%)

Kaynak: TCMB, TÜİK.

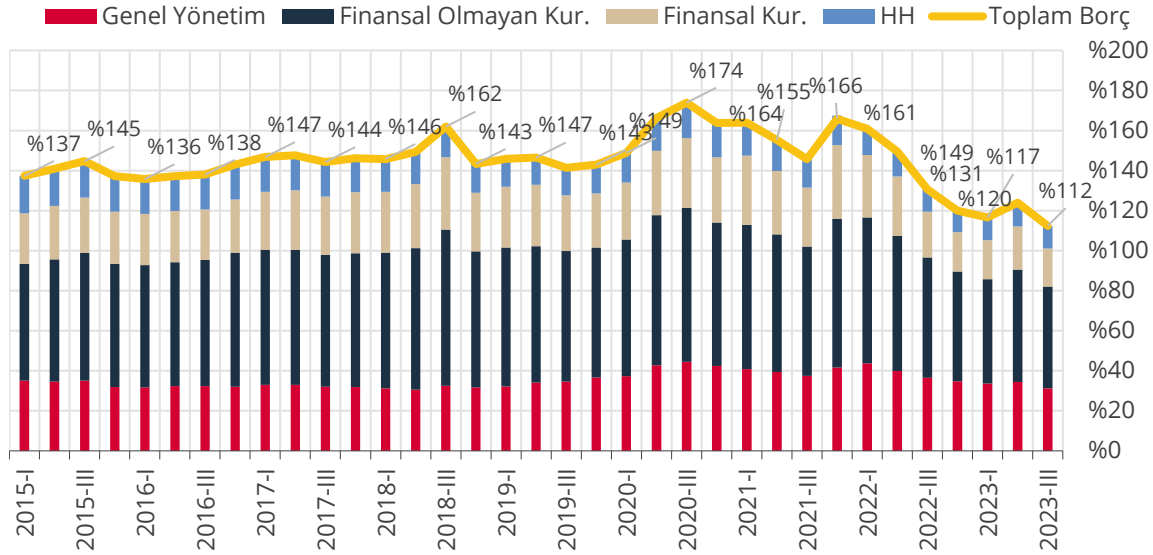
Son Gözlem: 2023-III

Dipnot: Borçlar; krediler ve borçlanma senetlerinden oluşmaktadır.

V. Borçluluk Oranları ve Ülke Karşılaştırmaları

Yurt içinde yerleşik sektörlerin kullandıkları krediler ve ihraç ettikleri borçlanma senetlerinin toplamından oluşan finansal hesaplar tanımlı toplam borcun GSYİH'ye oranı, 2023 yılı üçüncü çeyreğinde %112 seviyesinde gerçekleşmiştir (Grafik 19).

Grafik 19: Sektörlerin Toplam Borcu/GSYİH* (%)

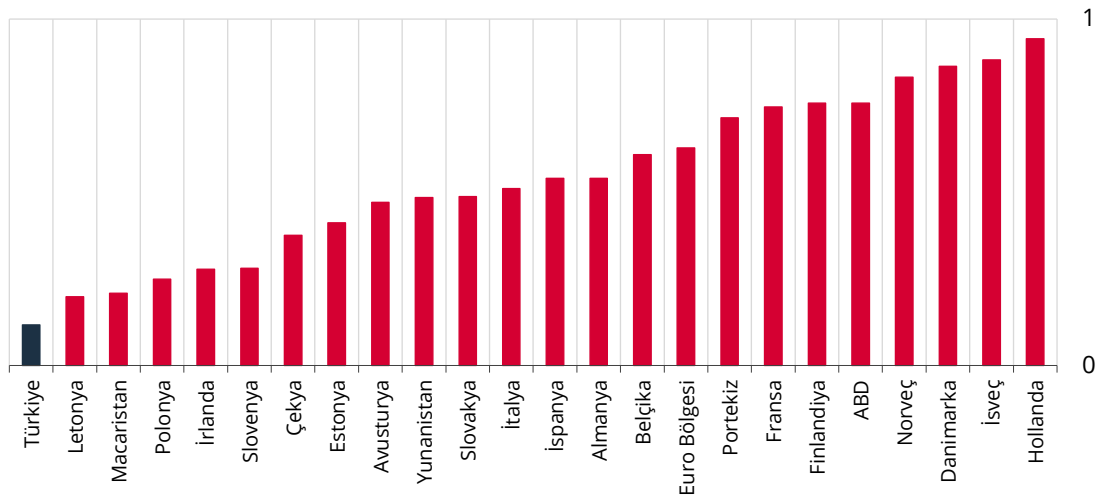
Kaynak: TCMB, TÜİK.

Son Gözlem: 2023-III

(*) Borçlar; krediler ve borçlanma senetlerinden oluşmaktadır.

Hanehalkı yükümlülüklerinin GSYİH'ye oranına bakıldığında; 2023 yılının üçüncü çeyreğinde Türkiye'nin karşılaştırma yapılan ülkeler arasında borçluluk düzeyi en düşük ülke olduğu görülmektedir (Grafik 20).

Grafik 20: Hanehalkı Yükümlülükleri/GSYİH, Karşılaştırma

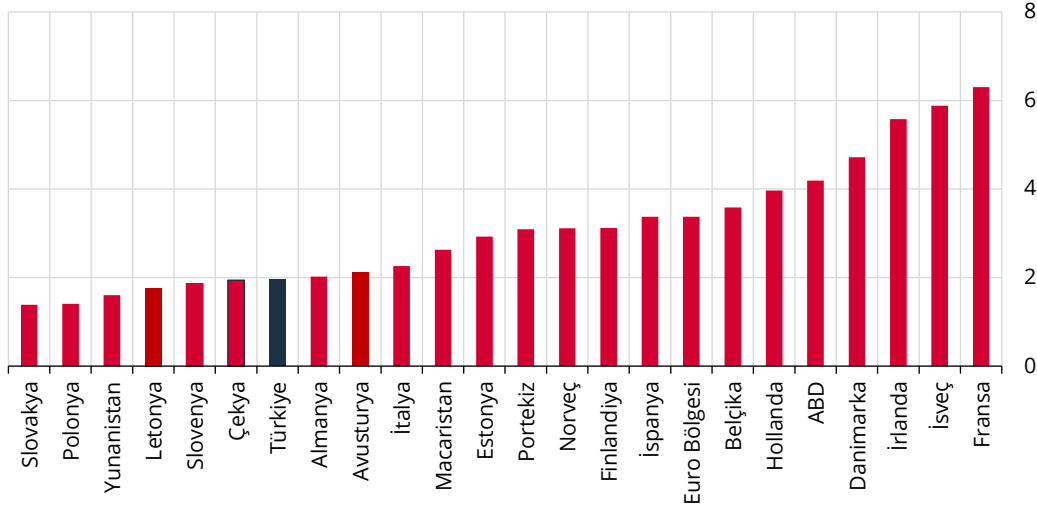
Kaynak: TCMB, TÜİK, OECD.

Son Gözlem: 2023-III

Dipnot: Diğer ülke verileri 2023 II. Çeyrek itibarıyladır.

Finansal olmayan kuruluşların yükümlülüklerinin GSYİH'ye oranları çeşitli ülkelerle karşılaştırıldığında; 2023 yılı üçüncü çeyreğinde, Türkiye'nin borçluluk düzeyi düşük ülkeler arasında yer aldığı görülmektedir (Grafik 21).

Grafik 21: Finansal Olmayan Kuruluşların Yükümlülükleri / GSYİH, Karşılaştırma

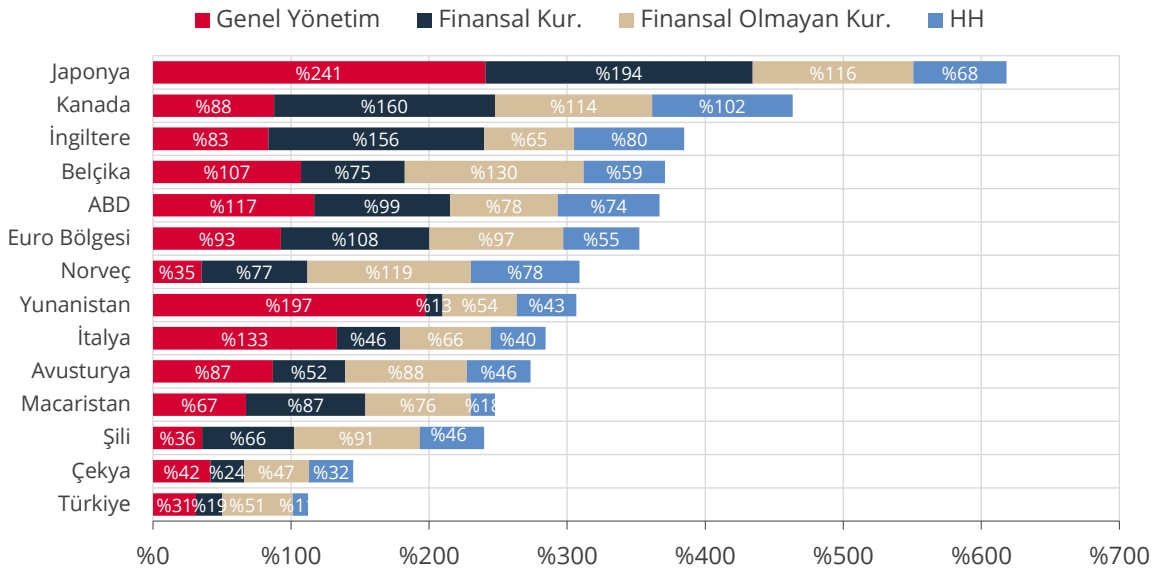
Kaynak: TCMB, TÜİK, OECD.

Son Gözlem:2023-III

Dipnot: Diğer ülke verileri 2023 II. Çeyrek itibarıyla.

Tüm sektörlerin borçluluk oranları diğer ülkeler ile karşılaştırıldığında; 2023 yılı üçüncü çeyreği itibarıyla Türkiye'de yerleşik sektörlerin toplam borcunun düşük seviyede gerçekleştiği görülmektedir (Grafik 22).

Grafik 22: Borç/GSYİH Ülke Karşılaştırması, Sektörler İtibarıyla* (%)

Kaynak: TCMB, TÜİK, OECD.

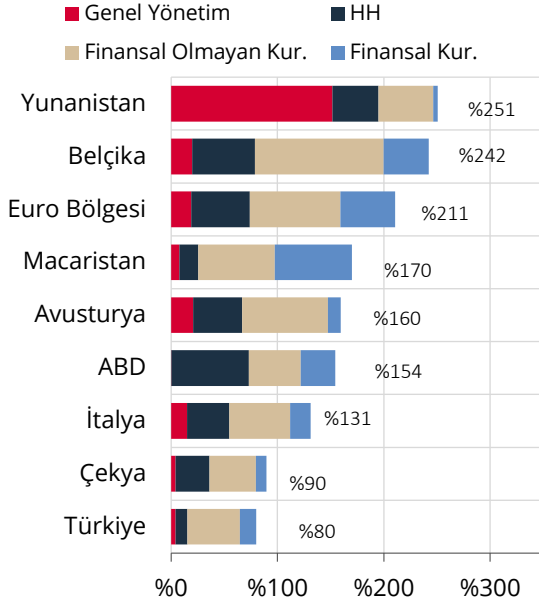
Son Gözlem:2023-III

(*) Borçlar; krediler ve borçlanma senetlerinden oluşmaktadır.

Dipnot: Diğer ülke verileri 2023 II. Çeyrek itibarıyla.

Borçluluk oranının finansal araçlar itibarıyla ülke karşılaştırması yapıldığında; 2023 yılı üçüncü çeyreklik dönemi itibarıyla Türkiye'nin kredi/GSYİH ve borçlanma senetleri/GSYİH oranı en düşük ülke olduğu görülmektedir. Kredi borçluluk oranında en büyük sektör GSYİH'nın %49'u ile finansal olmayan kuruluşlar olurken, borçlanma senetlerinde %27 ile genel yönetim önde gelen sektör olmuştur (Grafik 23 ve 24).

Grafik 23: Kredi/GSYİH Ülke Karşılaştırması, Sektörler İtibarıyla (%)

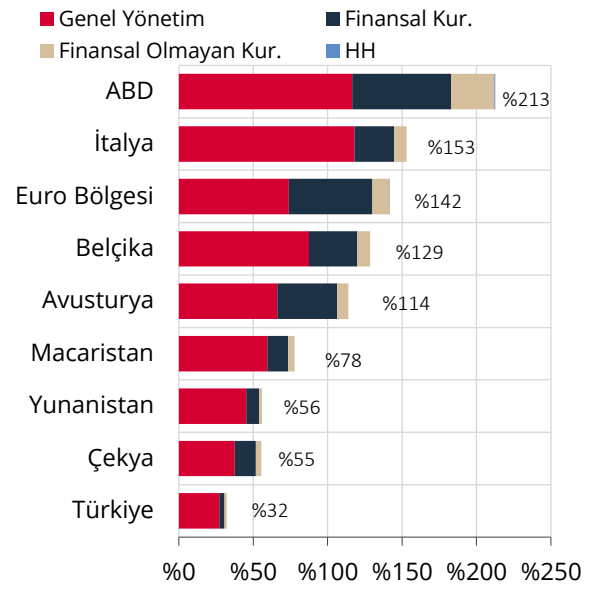

Kaynak: TCMB, TÜİK, OECD.

Son Gözlem: 2023-III

Dipnot: Diğer ülke verileri 2023 II. Çeyrek itibarıyla.

Grafik 24: Borçlanma Sen./GSYİH Ülke Karşılaştırması, Sektörler İtibarıyla (%)

Kaynak: TCMB, TÜİK, OECD.

Son Gözlem: 2023-III

Dipnot: Diğer ülke verileri 2023 II. Çeyrek itibarıyla.